

el féltett drágaságait a menekülő Decebal? Téglás Gábor a daciai főváros, Sarmizegetusa környékét alaposan átkutatván, arra a meggyőződésre jutott, hogy a székváros elbukása után, végső menekülésekor szánható el magát Decebal a futásában terhére vált kincsek eláratására, s ő Boldogfalvához, a hátszegi állomásnál látható szorosba helyezi ezt a mentési kísérletet. Oda utalnak az utóbb, már az újkorban felmerült leletek is, így az, a miről Lazius adott hirt, s mely 1540-ben történhetett volna; míg Mathias Miles XVII. századi szebeni szász krónikás az ő „Siebenbürgischer Würg-Engel“ című 1670-ben megjelent híres munkájában Castaldo 1551-iki téli szállásra vonulása idejére teszi egy ilyen kincs-részlet megtalálását. Közel Dévához, hol Ulpia Traiana feküdt, s a hol a Sztrigy vize partján egy fa tövében a parasztok valami csillogót találtak. Tovább ásva töménytelen Lysimachus-arany gördült ki a partból, egy kigyóval és két arany szoborral együtt, mely Ninust és Semiramist ábrázolta. Castaldo 20 ezer Lysimachust szerzett meg e történeti feljegyzés szerint, s még 10 ezer maradt a zsoldosoknak s a találók kezén. A krónikás megjegyzi, hogy ez bizonyosan Decebal kincse és Téglás ezt a leletet maga is a dák király kincs-maradványának tartván, odahelyezi a Trajan idejében árulás által felfedezett sok drágaságot is. Ilyenformán Boldogfalva és a hátszegi állomás között, hol kíváncsi szem is kevésbé láthatta, történhetett a nagy kincs víz alá rejtése, s a mit sokan csak néphagyománynak tartanak, az ime történeti valóságként fordul elő 1551. őszén. A felolvasás, a társulat új „Évkönyv“-ében fog egész terjedelmében napvilágot látni. Folyóúgyek következtek, melyek közt érdekes ama bejelentés, hogy Torma Zsófia úrnő kiváló régészeti frónőnk jelenleg összehasonlító prae-históriai nagy művén dolgozik.

Folyóiratok.

Az **Akadémiai Értesítő** 96. füzetét *Vadnay Károly* jelentése nyitja meg az 1897. évi Kóczán-pályázatról. Utána kivonatot találunk *Schönherr Gyula* székfoglaló értekezéséből, Nápolyi László trónkövetelésének külföldi vonatkozásairól. A füzet a folyóiratok szemléljével, a M. Tud. Akadémia jegyzőkönyveivel, a lejáró pályázatokról szóló figyelmeztetéssel és az évi tárgymutatóval zárul.

A **Századok** 1897. évi 10. füzetében *Békefi Remig dr.* értekezésében Oláh Miklós nagyszombati iskolájának szervezetét ismerteti. *Wertner Mór dr.* a Garaiak családjáról ír. Többek között kimutatja, hogy I. Garai Miklós nádornak eddig ismeretlen apja András volt; az egyes ágakat külön tárgyalja s értekezéséhez származás-táblát is csatol. *Tagányi Károly* megkezdi a magyar udvari kancelláriai levéltár ismertetését. A tartalmas »történeti irodalom« rovaton kívül tárcza, hivatalos értesítő, s a füzet legelején az egész évi »Tartalom« is ott van

Az **Archaeologiai Értesítő** 1897. évi deczemberi (5) számát tartalomjegyzék nyitja meg. Azután *Reinecke Pál dr.* egy eszéki múzeumi bronzedény leírásával kapcsolatosan emlékeket ismertet a hallstatti kor legelejéről. *Ornstein József* a ravennai geographus ismeretlen dáczi utvonalaról ír, s azt tisztáznígyekszik. A következő castrumok helyét akarja megállapítani: »Congri = Szamosújvár, XIV. Sturum = Alsó-Kostály, XV. Úrgum = A.-Hosva, XXXVI. Ermerium = Vásárhely, XXIV. Alincum = Vécs, XIX. Capora = Görgény-Szt.-Imre, XX. Iscina = Mikháza, XIII. Tirespsum = Sóvárad, VII. Phira = Siklód. — *Kuzsinszky Bálint dr.* az aquincumi castra kérdését fejtegeti, *Gerecze Péter* pedig a Heves megyei feldebrői alttemplomról értekezik. *Kemény Lajos* a kassai szt.-Erzsébet egyház történetéhez ír rövidebb cikket, majd *Kövér Béla* gyönyörű királyföldi boglárokat mutat be és azokról beszél. *Mihalik József* a vizsolyi ev. ref. egyházközség poharát írja le. Keletkezési idejét 1480—1500 közé teszi, s magyar eredetűnek tartja. A füzetet érdekes levelezés, irodalmi rovat, különféleek stb. zárják be s képeiből a királyföldi mellboglárok különösen szépek.

A **Magyar Történeti Életrajzok** 1897. deczemberi (XIII. évf. 5.) füzetében *Décsi Lajos dr.* bevégzi *Szenczi Molnár Albert* életének leírását. Tárgyalja irodalmi munkásságának első éveit, s aztán mint vándor-papot és iskolamestert — egész haláláig.

A „**Budapesti Szemle**“ f. é. füzete a megszokott magvas és igen érdekes tartalommal jelent meg. Az első cikkben *Lévay József* közli „*Báró Vay Miklós* naplójából azt a részi, melyben „Öt hét a pesti Új épületben“ cz. a. 1852-iki fogságát írja le. *Berzeviczy Albert*; „Italia. Uti rajzok és tanulmányok“ cz. I. közleménye: Perugia, Assisi, Florenzi benyomások, a Certosa ismertetését hozza. *Thüring Gusztáv*: „a felvidéki kivándorlás hatásáról népese-désünkre“ ír. *Pallagi Gyula* Helmholtz a kitűnő természettudósról ír. *Krecsmárik János* „Keleti benyomások“ III. közleménye Törökország tanügyéről szól. *Berczik Árpád*: „A névmagyarosító“ cz. a. közöl egy kedves rajzot. Ezután a horvát *Nikolics Vladimír* „Átok és áldás“ cz. beszélyét olvashatjuk *Margalics Ede* fordításában. Költeményeket *Lévay József*, *gr. Zichy Géza* és *Kozma Andor* írtak e füzetbe, melynek nagyobb cikkeit *Hermann Ottó* éles bírálata fejezi be „Gróf Zichy Jenő útazása a Kaukázusban“ cz. a. megjelent két kötetéről, melyben a Jankó János munkálatát felületes compilationnak bélyegzi, a Posta Bélaét jobban méltányolja, gr. Zichy Jenő előszavát „A magyarok vándorlása“ -nál élesen bírálja. Végül fölveti a kérdést, és csodálatosnak tartja, hogy miért kellett idegeneknek írni, a kik az expedicióban részt nem vettek, e két kötetet? Az okát „csak sejti, de nem tudja, nem is feszegeti“. Majd elérkezik annak is a megfajtése. — Az „**Értesítő**“ rovatban újabb tudományos és szépirodalmi munkák ismertetése és bírálata foglaltatik

Az **1848—49. Történelmi Lapok** 19—21. számaiban felhívást találunk a szabadságharcz számottevő szereplői életrajzi adatainak összegyűjtésére s az ereklye-múzeumhoz leendő beküldésére. Ott olvashatjuk még *Biró Ede* honvéd-őrnagy emigrációi naplójának folytatását, *Csányi László* emlékezetét, *Bartha Miklós* felhívását a Batthyányi-szobor felállítására, a kolozsvári vértanuk emlékét, s még sok érdekes kisebb-nagyobb cikket.

Az **Erdélyi Gazda** külön történeti rovatában *Szádeczky Lajos dr.* egy vállalat közöl a század elején folyt kivándorlási mozgalmakról. *Koncz József* 1709-ből enyedi tanárok, deákok és kollégiumi alkalmazottak fizetéséről nyújt egy okmányt, aztán *Józsa István* felső-szt.-mihályfalvi falusbirónak nyomorúságairól szóló panaszát, ezek orvosoltatásának kérelmét s az erre tett választ közli 1783-ból.

Az **Egyetemes Philologiai Közlöny** 1897. évi X. füzetét néhai *Brassai Sámuel* észrevételei nyitják meg az alanytalan mondat kérdéséről. *Barcsa János* a római meséről értekezik s *Wollanka József dr.* befejezi *Alxinger János* élete és műveiről szóló tanulmányát.

Az 1898. évi I. füzetben legelől van *Némethy Géza dr.* latin czikke (»Spicilegium criticum in firmico materno astrologo«). *Binder Jenő* egy magyar Lázár-dramáról és rokonairól szól. E dráma legelőbb 1683-ban Lőcsén névtelen szerzőtől, Bréver Sámuelnél jelent meg, s »a régebben europaszerte divó moralitások egy elkésett magyar sarja, Comico-tragoedia czímmel«. *Kont Ignác* az 1895—97. évi francia philologiai irodalmat ismerteti, *Illéssy János* újabb adatokat közöl *Balassi Bálint* lakodalmanak történetéhez. Mindkét számban még hazai és külföldi irodalmi rovatot, vegyeseket, philologiai programértekezéseket és könyvésztet találunk.

A „**Turul**“ m. é. 4. füzetében *Bárczay Oszkár* Magyarország czímereit ismerteti a különböző időkbel, ötféle változatban (60 ábrával illusztrálva). *Petrovay György* a dolhai és a petrovai Petrovayak történetét írja le 1540-től napjainkig (III. és befej. közl.) *Fejérpataky László*: a Hettyei-család aragoniai czímerét ismerteti (czímerképpel) *Dr. Wertner Mór* Smaragd erdélyi vajda és utódai leszármazását tisztázza. *Lehóczky Viktor*: Bethlen Gábor ref. papjai részére adott nemeslevelét közli és méltatja. Tárca közlemények zárják be a füzetet.

Az **Erdély** 1897. évi 11—12 számában *H. A.* kimondja, hogy »elérkezett az az idő, hogy az E. K. E.-ben előtérbe lépjen a néprajz ügye«. (»Az E. K. E. a néprajzért). *Versényi György* költeményt ad (»A rekiczeli zuhatagnál«), *Merza Gyula* a hegymászásról ír. Az E. K. E. munkaprogramjában ez alkalommal Torda-Aranyos megye és Alsó-Fehér vármegye munkaprogramjait látjuk. *Gencsy Zoltán* szépen írja le a csíkmegyei szurduki szorost. *Solymássy Adolf* Brassó vidékéről a Prepástya sziklahasadékot és Prázsmárt ismerteti. A különfélék, könyvesház, néprajz, egyesületi élet stb. után az évi tartalom mutató zárja be a füzetet, melyet a szurduki szoros, a Prepástya és a prázsmári templom-erősség képe is díszít.

K. L.